

Briuselis, 2014 07 23
COM(2014) 520 final

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**Energijos vartojimo efektyvumas ir jo vaidmuo siekiant užtikrinti energetinį saugumą ir
įgyvendinti 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją**

{SWD(2014) 255 final}
{SWD(2014) 256 final}

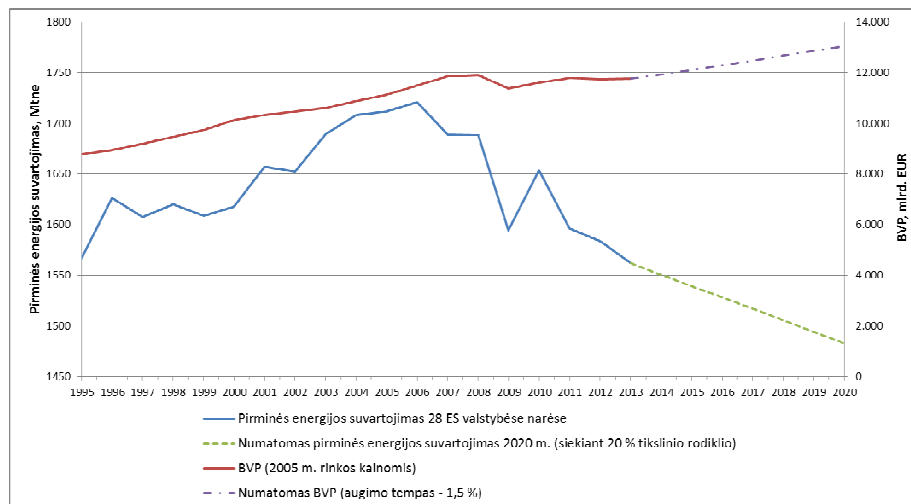
1. ĮVADAS

Komisija neseniai pristatė 2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategiją¹. Šioje strategijoje pasiūlyti plataus užmojo su išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio mažinimu ir atsinaujinančiųjų išteklių energija susiję tikslai, siektini Sąjungai pereinant prie konkurencingos mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos. Joje taip pat skatinama mažinti energetinę priklausomybę ir didinti energijos įperkamumą įmonėms ir vartotojams sukuriant gerai veikiančią vidaus rinką. Paskelbta 2030 m. strategija buvo papildyta išsamesne Sąjungos energetinio saugumo analize, atlikta atsižvelgiant į naujausius geopolitinius įvykius rytiniame ES pasienyje, ir strategija, kurioje pasiūlyti konkretūs energetinės priklausomybės mažinimo artimiausiu metu ir per ilgesnį laikotarpį veiksmai².

Atsižvelgiant į Europos Vadovų Tarybos prašymą³, šiame komunikate paaiškinamas ir kiekybiškai nustatomas energijos vartojimo efektyvumo vaidmuo siekiant įgyvendinti du kompleksinės klimato ir energetikos politikos strategijos aspektus – sumažinti išmetamą ŠESD kiekį ir padidinti Sąjungos energetinį saugumą. Atsižvelgiant į Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą, komunikate taip pat aptariama perspektyva iki 2020 m. pasiekti tikslinį energijos vartojimo efektyvumo padidinimo 20 % rodiklį.

Energijos vartojimo efektyvumo vaidmuo labai svarbus pereinant prie konkurencingesnės, saugesnės ir tvaresnės vidaus energetikos rinka pagrįstos energetikos sistemos. Nors energija – mūsų visuomenių ir ekonomikos variklis, ateityje ekonomika turi augti suvartojant mažiau energijos ir mažesnėmis išlaidomis. ES pajėgi įgyvendinti šį naują modelį. Kaip matyti iš diagramos, dar gerokai iki 2008 m. prasidėjusios krizės ES, didindama energijos vartojimo efektyvumą, pradėjo atsieti ekonomikos augimą nuo energijos vartojimo. Nuo tada, siunčiant kainų signalus ir vykdant visapusišką energijos vartojimo efektyvumo politiką, ekonomikos augimo ir energijos vartojimo atsietis vis labiau didėjo (žr. diagramą).

1 diagrama. ES energijos vartojimo ir BVP kitimas 1995–2013 m.

Šaltinis: Komisijos tarnybų pateikta Eurostato duomenimis pagrįsta informacija.

¹ COM(2014) 15.

² COM(2014) 330.

³ 2014 m. birželio 26–27 d. Europos Vadovų Tarybos susitikimo išvados, EUCO 79/14.

2. PERSPEKTYVOS PASIEKTI 2020 M. TIKSLINĮ RODIKLĮ

Dabartinė energijos vartojimo efektyvumo strategija

Apibrėžiant pagrindinį energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslą buvo nustatytas **orientacinis tikslinis rodiklis – iki 2020 m. sutaupyti 20 % energijos**⁴. Valstybės narės nustatė neprivalomus nacionalinius energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslinius rodiklius. Įtvirtinti šiuos tikslinius rodiklius padeda:

- Energijos vartojimo efektyvumo direktyva⁵;
- Pastatų energinio naudingumo direktyva⁶;
- gaminams taikomi teisės aktai, kuriuose nustatyti būtiniausi energijos vartojimo efektyvumo standartai ir reikalavimas etiketėse pateikti informaciją apie energijos vartojimo efektyvumą⁷;
- automobilių ir furgonų išmetamo CO₂ kiekio normos⁸;
- padidintas finansavimas, teikiamas iš ES struktūrinių ir investicijų (ESI) fondų, taip pat pagal programą „Horizontas 2020“ ir specialias priemones, tokias kaip ELENA⁹ ir Europos efektyvaus energijos vartojimo fondas;
- pažangiųjų skatiklių diegimas pagal Elektros energijos vidaus rinkos direktyvą¹⁰;
- ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema (ATLPS)¹¹.

Dabartinių teisės aktų įgyvendinimas aprašomas 1 laukelyje.

1 laukelis. Dabartinė pagrindinių energijos vartojimo efektyvumo teisės aktų įgyvendinimo padėtis.

- Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas suėjo tik visai neseniai. Valstybių narių 2014 m. energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planai rodo, kad valstybės narės stiprina savo energijos vartojimo efektyvumo politiką (žr. I priede pateiktą apžvalgą).
- Energijos vartojimo efektyvumo direktyva skatinami energetinių paslaugų bendrovių verslo modelio pokyčiai. Joje valstybėms narėms keliamas reikalavimas skatinti energijos vartojimo efektyvumui didinti skirtas finansavimo priemones. Vokietijos valstybinis bankas KfW teikia lengvatines paskolas esamų pastatų renovacijai, kuria siekiama padidinti energinį naudingumą, ir naujų pastatų statybai. 2006–2013 m. renovuota 2,8 mln. namų ir pastatyta 540 000 didelio energinio naudingumo naujų namų.
- Naujo Prancūzijos įstatymo projekte numatyta daug konkrečių, visų pirma su pastatais susijusių,

⁴ T. y. iki 2020 m. sutaupyti 1483 mln. tonų naftos ekvivalento (Mtne) suvartojamos pirminės energijos.

⁵ Ir ankstesnės direktyvos – Termofikacijos direktyva (2004/8) ir Energetikos paslaugų direktyva (2006/32).

⁶ Direktyva 2010/31/ES dėl pastatų energinio naudingumo.

⁷ Visų pirma Ekologinio projektavimo direktyva 2009/125/EB bei jos įgyvendinimo priemonės ir Energijos vartojimo efektyvumo ženklinimo direktyva 2010/30/ES bei jos įgyvendinimo priemonės.

⁸ Reglamentas (ES) Nr. 333/2014 ir Reglamentas (EB) Nr. 443/2009.

⁹ Europos investicijų banko administruojama Europos pagalbos vietinei energetikai programa, <http://www.eib.org/products/elena/index>.

¹⁰ Direktyva 2009/72/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB.

¹¹ Direktyva 2003/87/EB su pakeitimais, padarytais Direktyva 2009/29/EB ir Sprendimu Nr. 1359/2013/ES.

veiksmų. Be kitų priemonių, numatyta nuo 2014 m. rugsėjo mėn. taikyti mokesčių lengvatą, sudarančią iki 30 proc. renovacijos, kuria siekiama padidinti energinį naudingumą, išlaidų sumos.

- Didinama finansavimo iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų mechanizmų įvairovė – intensyviau naudojamos finansinės priemonės.
- Tikimasi, kad valstybių narių, taikančių energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimų sistemas komunalinėms įmonėms, skaičius padidės nuo penkių iki šešiolikos. Lenkijoje atitinkamos Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos nuostatos bus visapusiškai įgyvendintos taikant tokią sistemą.
- Energijos vartojimo efektyvumo direktyva skatinamos programos, kuriomis siekiama teikiant tinkamas konsultavimo paslaugas didinti namų ūkių informuotumą apie energijos vartojimo audito naudą. Jungtinėje Karalystėje politiką formuoti padeda specialus departamentas, kuris atsižvelgia į mokslinių tyrimų, kuriais siekiama nustatyti, kaip galima paskatinti vartotojus priimti sprendimus dėl energijos vartojimo efektyvumo, rezultatus (elgsenos ekonomika).
- Nepaisant šios didelės pažangos, apie visišką Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos perkėlimą į nacionalinę teisę iki šiol pranešė tik penkios valstybės narės. Kitoms valstybėms narėms Komisija išsiuntė oficialius pranešimus.
- Nors Pastatų energinio naudingumo direktyva į valstybių narių nacionalinę teisę turėjo būti perkelta iki 2012 m. liepos mėn., jos įgyvendinimas taip pat vėluoja. Šiuo metu šios direktyvos į nacionalinę teisę vis dar nėra galutinai perkėlusios devynios valstybės narės. Keturiomis atvejais Komisija pradėjo teisminį procesą.

Energijos vartojimo efektyvumo politika duoda apčiuopiamų rezultatų

Dėl taikomų energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių pastatuose suvartojama mažiau energijos, nedidelio energinio efektyvumo įranga palaipsniui nyksta iš rinkos, o buitinių prietaisų, tokių kaip televizoriai ir katilai, ženklėjimas padeda vartotojams pagrįstai pasirinkti, ką pirkti. Valdžios institucijos, pramonės subjektai, MVĮ ir namų ūkiai tampa vis geriau informuoti apie energijos taupymo galimybes. Dėl transporto priemonių išmetamam CO₂ kiekiui taikomų reikalavimų vidutinis naujų keleivinių automobilių išmetamas CO₂ kiekis 2021 m. bus 40 % mažesnis nei 2007 m.

Įtraukus šiuos aspektus į bendrą ES strategiją buvo sudarytos sąlygos pasinaudoti vidaus rinkos masto teikiamais privalumais ir suteikta galimybė nacionalinės politikos formuotojams pasimokyti vieniems iš kitų. Šia europine strategija papildomos nacionalinės priemonės, tokios kaip savanoriški susitarimai, energijos vartojimo efektyvumo įpareigojimai, finansavimo programos ir informavimo kampanijos. Energijos vartojimo efektyvumo srityje daroma valstybių narių pažanga kasmet apžvelgiama vykdam Europos semestro procesą.

Taigi, vertinant padėtį, energijos vartojimo efektyvumo politikos bei priemonių srityje ir nacionaliniu, ir ES lygmenimis pastebimas vis spartesnis įsibėgėjimas.

ES energijos taupymo tiksliniam rodikliui iki 2020 m. pasiekti būtinos tolesnės pastangos

Remdamasi valstybių narių veiksmų analizės rezultatais ir papildomomis prognozėmis, Komisija šiuo metu numato, kad **ES sutaupyta energijos kiekis 2020 m. pasieks apie 18–19 %¹²**. Reikėtų pažymėti, kad apie trečdalį pažangos siekiant 2020 m. tikslinio rodiklio bus nulėmęs lėtesnis nei tikėtasi ekonomikos augimas per finansų krizę. Todėl svarbu pernelyg

¹² Tai reiškia, kad 20 % tiksliniam rodikliui pasiekti pritrūks sutaupyti 20–40 Mtne energijos.

nesitenkinti pasiektu 20 % tiksliniu rodikliu ir nenuvertini pastangų, kurių reikės siekiant naujo tikslinio rodiklio po 2020 m.

Atsižvelgiant į didžiulę energijos vartojimo efektyvumo naudą ir gausėjančius energijos vartojimo efektyvumo politikos veiksmingumo įrodymus, labai svarbu įdėti papildomų pastangų, būtinų tiksliniam rodikliui visiškai pasiekti. ES teisinės sistemos įgyvendinimas vis dar vėluoja (žr. II ir III priedus). **Jei visos valstybės narės dabar vienodai dėtų visas pastangas visiškai įgyvendinti sutartus teisės aktus, 20 % tikslinį rodiklį būtų galima pasiekti be papildomų priemonių.**

Visų pirma turėtų būti stengiamasi:

- užtikrinti vartotojų pasitikėjimą pastatų, kuriuose jie gyvena, kokybe – to turėtų būti siekiama stiprinant nacionalinių statybos kodeksų laikymosi kontrolę vietos ir regionų lygmenimis ir tiksliai informuojant vartotojus apie parduodamų ar nuomojamų pastatų energinį naudingumą¹³;
- užtikrinti, kad komunalinės įmonės visapusiškai bendradarbiautų su savo paslaugų vartotojais ir padėtų taupyti energiją¹⁴;
- sustiprinti gaminių energinio efektyvumo rinkos priežiūrą; šiai priežiūrai vykdyti visose valstybėse narėse turi būti skirti reikiami ištekliai – ją vykdant bus užtikrintos vienodos sąlygos pramonės subjektams, o vartotojai gaus informaciją, būtiną pagrįstiems sprendimams priimti¹⁵.

3. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMAS. 2030 M. GALIMYBIŲ VERTINIMAS

Pagrindinis būsimos klimato ir energetikos politikos tikslas – užtikrinti, kad energija išliktų įperkama įmonėms, pramonės subjektams ir vartotojams. Todėl 2030 m. strategija ir joje numatyti tiksliniai rodikliai yra pagrįsti būtinybe klimato ir energetikos srities tikslus pasiekti kuo ekonomiškiau. Laikantis tokio požiūrio būtina suteikti valstybėms narėms galimybę, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes, pačioms pasirinkti savo įsipareigojimų vykdymo būdą. Tuo remdamasi Komisija pasiūlė šiuos privalomus tikslinius rodiklius: išmetamą ŠESD kiekį iki 2030 m. sumažinti 40 % (palyginti su 1990 m. išmestu kiekiu) ir užtikrinti, kad 2030 m. bent 27 % suvartojamos energijos sudarytų atsinaujinančiųjų išteklių energija. Šie rodikliai – tarpiniai orientyrai siekiant ekonomiškai efektyviai iki 2050 m. sukurti konkurencingą mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką.

Dėl energijos vartojimo efektyvumo 2030 m. strategijoje taip pat nurodyta, kad norint ekonomiškai efektyviai pasiekti išmetamo ŠESD kiekio sumažinimo 2030 m. tikslinį rodiklį,

¹³ Komisijos skaičiavimais, atliekant šiuos veiksmus iki 2020 m. gali būti papildomai sutaupyta 15 Mtne energijos. „Study evaluating the National Policy Measures and Methodologies to implement Article 7 of the Energy Efficiency Directive“ („Nacionalinių politikos priemonių ir metodikų Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsniui įgyvendinti vertinimo tyrimas“), „CE Delft“, Komisijos tarnybų užsakyto tyrimo projektas.

¹³ http://ec.europa.eu/energy/efficiency/eed/guidance_notes_en.htm.

¹⁴ Komisijos skaičiavimais, atliekant šiuos veiksmus iki 2020 m. gali būti papildomai sutaupyta 20 Mtne energijos, taip pat žr. http://ec.europa.eu/energy/efficiency/eed/guidance_notes_en.htm.

¹⁵ Tai turėtų padėti sutaupyti bent 4 Mtne energijos.

reikėtų sutaupyti maždaug 25 % daugiau energijos¹⁶. Šis dokumentas pagrįstas šia prielaida, ir jame išsamiau analizuojamos ekonomiškai efektyvios energijos vartojimo efektyvumo didinimo galimybės ir kita su energijos vartojimo efektyvumu susijusi nauda.

3.1. ES konkurencingumas – augimas, darbo vietos ir pramonė

Energijos vartojimo efektyvumo politika turi didelės įtakos naujų darbo vietų kūrimui¹⁷ ir ekonomikos augimui, nes visų pirma ja skatinamos statybos, o statybų sektorius pajėgiausias greitai reaguoti ir padėti pagrindus ekonomikai atsigauti, bet to, šiame sektoriuje nesusiduriama su veiklos perkėlimo rizika.

Pramonės srityje energijos vartojimo efektyvumo politika siekiama sumažinti tam pačiam procesui ar gaminiui reikalingą energijos kiekį – kitaip tariant, siekiama padaryti tiek pat ar daugiau mažesnėmis sąnaudomis, neapribojant augimo perspektyvų. Europos įmonės, visų pirma apdirbamosios pramonės sektorius, jau daug prisidėjo prie to, kad Europa taptų vienu efektyviausiai energiją vartojančių regionų pasaulyje. Būtent šiame sektoriuje energijos vartojimo efektyvumas dažnai savarankiškai didinamas reaguojant į kainų tendencijas. Pavyzdžiui, ES pramonės sektoriuje energija tradiciškai vartojama efektyviau negu Jungtinių Valstijų pramonės sektoriuje – nepaisant to, 2001–2011 m. energijos intensyvumo rodiklis ES pramonės sektoriuje pagerintas dar beveik 19 %, o Jungtinėse Valstijose – tik 9 %¹⁸. 1990–2009 m. energijos intensyvumo rodiklis 27 ES valstybių narių pramonės sektoriuje pagerintas 30 %¹⁹.

Šioms tendencijoms įtvirtinti sukurta reguliavimo sistema, kurios pagrindinė priemonė energijos vartojimo efektyvumui (ir ŠESV mažinimui) pramonės srityje skatinti yra ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema ir kuria užtikrinamas būtinas reguliavimo nuspėjamumas. Šiai sistemai sustiprinti bus sukurtas ATLPS rinkos stabilumo rezervas, kad sistema būtų atsparesnė sukrėtimams.

ES energijos vartojimo efektyvumo strategija pasirodė esanti inovacijų ir Europos įmonių ekonominio augimo varomoji jėga. Energijos vartojimo efektyvumas tapo verslo galimybe – ypač statybų sektoriuje (kuriame dominuoja MŪI). Energijos vartojimo efektyvumo politika skatinamas konkurencingumas, nes dėl jos kuriasi efektyvių, didelės pridėtinės vertės prietaisų ir decentralizuotų energijos valdymo technologijų rinkos. Daugelyje susijusių sričių vis didėjant priklausomybei nuo informacinių ir ryšių technologijų atsiranda galimybė dar labiau padidinti efektyvumą, jei tik sistemos ir platformos turi atvirojo standarto sąsają, suteikiančią galimybę lengvai jas tobulinti ir diegti tolesnes inovacijas. Pasaulyje didėjant energiškai efektyvių gaminių paklausai, energijos vartojimo efektyvumo politika užtikrinamos geresnės galimybės Europos gaminiams augančiose pasaulio rinkose ir prisidedama prie tvarios ekonominės plėtros.

¹⁶ Darant prielaidą, kad pažangai vertinti būtų taikomas toks pats metodas, koks šiuo metu taikomas vertinant, kiek pasiektas 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo padidinimo 20 % tikslinis rodiklis.

¹⁷ Komunikatas „Žaliojo užimtumo iniciatyva. Išnaudoti žaliosios ekonomikos darbo vietų kūrimo potencialą“, COM(2014) 446 *final*.

¹⁸ COM(2014) 21, *Energijos kainos ir išlaidos Europoje*, p. 12; SWD (2014) 19, *Energetikos ekonominis vystymasis Europoje*, p. 36 ir 41.

¹⁹ Europos aplinkos agentūra, 2012, <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/energy-efficiency-and-energy-consumption>.

Naujos statybų, apdirbamosios pramonės ir transporto technologijos – jei jos sėkmingai įdiegiamos dideliu mastu – suteikia galimybę dar labiau padidinti energijos vartojimo efektyvumą.

3.2. Pastatai. Mažesnės vartotojų išlaidos energijai

Pagerinus pastatų energinį naudingumą galima sumažinti vartotojų išlaidas. ES namų ūkiai būsto reikmėms suvartojamai energijai išleidžia vidutiniškai 6,4 % savo disponuojamųjų pajamų, iš jų apie du trečdalius – šildymui ir trečdalį – kitoms reikmėms²⁰. 2012 m. beveik 11 % ES gyventojų negalėjo tinkamai apšildyti savo būstų²¹. Tai lėmė energijos kainų augimas, tačiau šio augimo poveikį švelnino stiprėjanti konkurencija vidaus energetikos rinkoje ir didėjantis energijos vartojimo efektyvumas.

Į statybų kodeksus įtraukus efektyvumo reikalavimus, šiuo metu naujuose pastatuose suvartojama perpus mažiau energijos negu įprastuose praėjusio amžiaus devintojo dešimtmečio pastatuose. Tačiau, pavyzdžiui, 64 % patalpų šildytuvų geriausiomis žemos temperatūros sąlygomis energiją tebe naudoja neefektyviai²², o 44 % langų tebėra vienastikliai²³. Rinkai netrukus pradės daryti poveikį nauji patalpų ir vandens šildytuvų efektyvumo ir ženklinimo standartai. Tikimasi, kad dėl efektyvesnių elektros energijos prietaisų vartotojų išlaidos energijai iki 2020 m. sumažės po 100 mlrd. EUR per metus, t. y. vienas namų ūkis per metus sutaupys 465 EUR.

Užtikrinus vartotojams teisę gauti informatyvesnes, skaidresnes ir dažnesnes sąskaitas ir dalyvauti reagavimo į paklausą rinkose, jiems suteikiama galimybė aktyviai valdyti energijos vartojimą. Rengdamosi diegti ar stengdamosi sudaryti palankesnes sąlygas diegti pažangias matavimo sistemas, valstybės narės daugiausia dėmesio turėtų skirti naujoviškų energetikos paslaugų rinkos, kurioje atsiperka investicijos į efektyvius prietaisus ir pažangųjį vartojimą bei gamybą, kūrimui.

Pastatų energinis naudingumas kasmet didėjo 1,4 %²⁴. Šis rodiklis palyginti nedidelis daugiausia dėl nedidelio renovacijos masto. Valstybės narės, kurioms energijos švaistymą pavyko sumažinti labiausiai, taikė griežtus naujų ir renovuotų pastatų energinio naudingumo reikalavimus ir kartu vykdė esamų pastatų renovacijos programas²⁵.

Kad pastangos didinti pastatų energinį naudingumą duotų naudos, pagrindinis uždavinys – spartinti ir finansuoti pradines investicijas ir padidinti esamų pastatų renovacijos mastą nuo 1,4 % (dabartinis vidurkis) iki daugiau kaip 2 % per metus.

Dalį šio uždavinio sudaro užduotis šį procesą paspartinti socialiai priimtinu būdu. Reikės kuo labiau sumažinti silpnesnėms visuomenės grupėms žalingą šalutinį poveikį ir išsiaiškinti, kaip būtų galima užtikrinti, kad iš investicijų į energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemones naudos gautų visos visuomenės grupės. Tam reikia sukurti tinkamas finansines

²⁰ „Energijos kainų ir išlaidų ataskaita“, Komisijos tarnybų darbinis dokumentas, SWD(2014) 20 final/2.

²¹ Ten pat.

²² Europos šildymo sektoriaus asociacija, 2012 m. 28 ES valstybių narių, išskyrus Kiprą, Liuksemburgą ir Malta, duomenys.

²³ Parengiamasis tyrimas pagal Ekologinio projektavimo direktyvą, VHK, preliminarūs rezultatai.

²⁴ Leidinys „Energy Efficiency Trends in the EU“, „Odysee-Mure“, 2011.

²⁵ Pavyzdžiui, Vokietijoje ir Slovakijoje vidutinis viename pastate suvartojamos energijos kiekis nuo 1990 m. sumažėjo 50 %.

priemonės, kuriomis galėtų pasinaudoti visos vartotojų grupės, nepriklausomai nuo jų finansinės padėties.

Sumažėjus iškastinio kuro paklausai, savo ruožtu mažės energijos kainos. Apskaičiuota, kad kiekvienas papildomai sutaupytas 1 % energijos lemtų apie 0,4 % mažesnes 2030 m. dujų kainas ir apie 0,1 % mažesnes 2030 m. naftos kainas²⁶.

3.3. Didelio energinio efektyvumo transporto priemonės

1990–2007 m. transporto priemonių sunaudojamas energijos kiekis padidėjo 35 %, tačiau nuo 2007 m. ėmė mažėti. Iki šiol veiksmingiausia priemonė šiam klausimui spręsti buvo CO₂ normos, kurias taikant mažinamas išmetamas ŠESD kiekis ir didinamas automobilių ir lengvųjų furgonų energinis efektyvumas²⁷, nors 8 % energijos vartojimo sumažėjimą 2007–2012 m. iš dalies lėmė ir kiti veiksniai, tokie kaip didelės naftos kainos ir lėtesnis judumo didėjimas.

Esama ženklų, rodančių besikeičiančią transporto priemonių naudotojų elgseną. Kai kuriose valstybėse narėse turimų automobilių kiekis artėja prie persotinimo ribos; miestų lygmeniu esama gausybės pavyzdžių, kai gyventojai buvo sėkmingai paskatinti pasirinkti efektyvesnes transporto priemones – elektra varomas transporto priemones, viešąjį transportą, dviračius ir vaikščiojimą pėsčiomis. Šią tendenciją dar įtvirtins neseniai sutarta Direktyva dėl alternatyviųjų degalų infrastruktūros diegimo²⁸ ir naujasis judumo mieste dokumentų rinkinys²⁹.

Kitomis iniciatyvomis, kurias priėmė Komisija remdamasi 2011 m. baltąja knyga dėl transporto³⁰, siekiama paskatinti rinktis didesnio energinio efektyvumo transporto rūšis užtikrinant geresnės kokybės ir įvairesnės geležinkelių transporto paslaugas³¹, daugiau investuojant į geležinkelių transporto srities mokslinius tyrimus ir inovacijas³² ir intensyvinant naudojimąsi vidaus vandenų keliais³³.

Siekiant geriausių rezultatų būtina palaipsniui pertvarkyti visą transporto sistemą – užtikrinti geresnę skirtingų transporto rūšių integraciją, diegti inovacijas ir alternatyviųjų degalų infrastruktūrą, taip pat naudojant pažangiąsias transporto sistemas gerinti eismo srautų valdymą. Kartu su šiais veiksmais turėtų būti įgyvendinama veiksmingesnė ES ir valstybių narių lygmens miestų planavimo ir žemėtvarkos politika.

3.4. Tinkamos išlaidų ir naudos pusiausvyros užtikrinimas

Europos Vadovų Taryba siekia spalio mėn. sutarti dėl 2030 m. tikslinių rodiklių, kad Sąjunga galėtų aktyviai dalyvauti vykstančiose tarptautinėse derybose dėl klimato. Sprendimas dėl

²⁶ POLES, „Quick analysis of the impact of energy efficiency policies on the international fuel prices“, Jungtinis tyrimų centras, 2014.

²⁷ 2013 m. parduotų naujų automobilių išmetamas teršalų kiekis sumažėjo iki vidutiniškai 127 gramų kilometrui, t. y. 2015 metams nustatytas 130 g/km tikslinis rodiklis pasiektas dvejais metais anksčiau.

²⁸ COM(2013) 18 *final*.

²⁹ COM(2013) 913 *final*.

³⁰ COM(2011) 144 galutinis.

³¹ Ketvirtasis geležinkelių dokumentų rinkinys, http://ec.europa.eu/transport/modes/rail/packages/2013_en.htm.

³² „Shift2Rail“, http://ec.europa.eu/transport/modes/rail/news/shift-to-rail_en.htm.

³³ Dokumentų rinkinys NAIADES II, http://ec.europa.eu/transport/modes/inland/promotion/naiades2_en.htm.

deramo energijos vartojimo efektyvumo vaidmens įgyvendinant 2030 m. strategiją turi būti priimtas nuodugniai apsvarsčius papildomas išlaidas ir naudą siekiant tikslo, viršijančio anksčiau Komisijos nurodytą tikslą sutaupyti 25 % energijos. 1 lentelėje pateikti kai kurie pagrindiniai skirtingų variantų aspektai.

1 lentelė. Su įvairiais skirtingais energijos vartojimo efektyvumo didinimo tiksliniais rodikliais susijusios išlaidos ir nauda³⁴

	REF2013 Bazinis scenarijus	ŠESD40 (40 % ŠESD, 27 % AIE, 25 % EVE)	Platesnio užmojo energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslas (%)					
			EVE27	EVE28	EVE29	EVE30	EVE35	EVE40
Iki 2030 m. sutaupysima energija (palyginti su 2007 m. pateiktomis bazinėmis pirminės energijos suvartojimo prognozėmis)	21,0 %	25,1 %	27,4 %	28,3 %	29,3 %	30,7 %	35,0 %	39,8 %
Pirminės energijos suvartojimas 2030 m. (Mtne) [bendrasis vidaus energijos suvartojimas, išskyrus vartojimą ne energetikos reikmėms]	1 490	1 413	1 369	1 352	1 333	1 307	1 227	1 135
Energetikos sistemų išlaidos neskaičiuojant energijos vartojimo efektyvumo politikos poveikio nefinansinėms sąnaudoms ³⁵ (2011–2030 m. metinis vidurkis mlrd. EUR 2010 m. verte)	2 067	2 069	2 069	2 074	2 082	2 089	2 124	2 181
Investicijų išlaidos (2011–2030 m. metinis vidurkis)	816	854	851	868	886	905	992	1 147

³⁴ 1 lentelė parengta remiantis turimais naujausios analizės duomenimis.

³⁵ Energetikos sistemos išlaidų sąvoka plačiąja prasme apima du dalykus: kapitalo išlaidas ir energijos pirkimo išlaidas. Kapitalo išlaidas galima suskirstyti į tris pagrindinius elementus: i) grynujų pinigų investavimo į energijos vartojimo efektyvumą išlaidas; ii) tam tikslui skirtų lėšų gavimo išlaidas; iii) su vartotojams kylančiomis kliūtimis susijusias nefinansines sąnaudas, tokias kaip pastangos, kurias reikia įdėti norint gauti informacijos apie energiją efektyviai naudojančius pastatus ar gaminius. Energijos vartojimo efektyvumo politika siekiama šalinti šias kliūtis – dėl to savo ruožtu mažėja su jomis susijusios sąnaudos.

mlrd. EUR 2010 m. verte) ³⁶								
Grynasis dujų importas 2030 m. (mlrd. m ³) ³⁷	320	276	267	256	248	237	204	184
Iškastinio kuro importo išlaidos (2011–2030 m. metinis vidurkis mlrd. EUR 2010 m. verte)	461	452	447	446	444	441	436	434
Užimtumas 2030 m. (mln. asmenų)	231,74	n. d. ³⁸	n. d.	232,39	n. d.	232,53	233,16	235,21
Vidutinė elektros energijos kaina 2030 m. (EUR/MWh)	176	179	180	179	178	178	177	182

³⁶ Nors ŠESD40 atveju 2011–2030 m. bendros energetikos sistemos išlaidos būtų 0,5 mlrd. EUR mažesnės nei EVE27 atveju (atitinkamai 2068,5 mlrd. EUR ir 2069 mlrd. EUR), ŠESD40 atveju būtų patirta šiek tiek daugiau investicijų išlaidų. Tai daugiausia lemia tai, kad EVE27 atveju keliamas mažesnis ŠESD sumažinimo tikslas (ŠESD40 atveju – -40,6 %, EVE27 atveju – -40,1 %), ir tai, kad EVE27 atveju būtų nedidelėmis išlaidomis įgyvendinama tam tikra su rinka nesusijusių kliūčių (kurių būtų ŠESD40 atveju) šalinimo ir atitinkamo ES egzistuojančio energijos vartojimo efektyvumo didinimo potencialo išnaudojimo politika.

³⁷ Kadangi pagal PRIMES modelį rezultatai nurodomi Mtne, buvo panaudotas perskaičiavimo koeficientas 0,90567 (nuoroda – TEA).

³⁸ Nagrinėjant užimtumo aspektą buvo sumodeliuota mažiau scenarijų, nes atlikus preliminarų analizę paaiškėjo, kad rezultatai – pavyzdžiui, EVE27 ir EVE28 atveju – būtų labai panašūs. Todėl buvo sumodeliuoti tik su EVE28, EVE30, EVE35 ir EVE40 susiję scenarijai.

Numatoma, kad, siekiant sutaupyti 25 % energijos, vidutinės metinės energetikos sistemos išlaidos padidės nuo 2 067 mlrd. EUR iki 2 069 mlrd. EUR (2011–2030 m.), t.y. apie 2 mlrd. EUR arba 0,09 % per metus. Didelės valstybių narių patirsimos energetikos sistemos išlaidos susijusios su vykdomu senstančios energetikos sistemos atnaujinimu³⁹. Sutaupius 25 % energijos 2030 m. strategija jau duotų labai gerų rezultatų Sąjungos energetinės priklausomybės mažinimo srityje – palyginti su dabartinėmis tendencijomis ir politika, metinės iškastinio kuro importo išlaidos sumažėtų 9 mlrd. EUR (2 %), o dujų importas – 13 % (apie 44 mlrd. kubinių metrų).

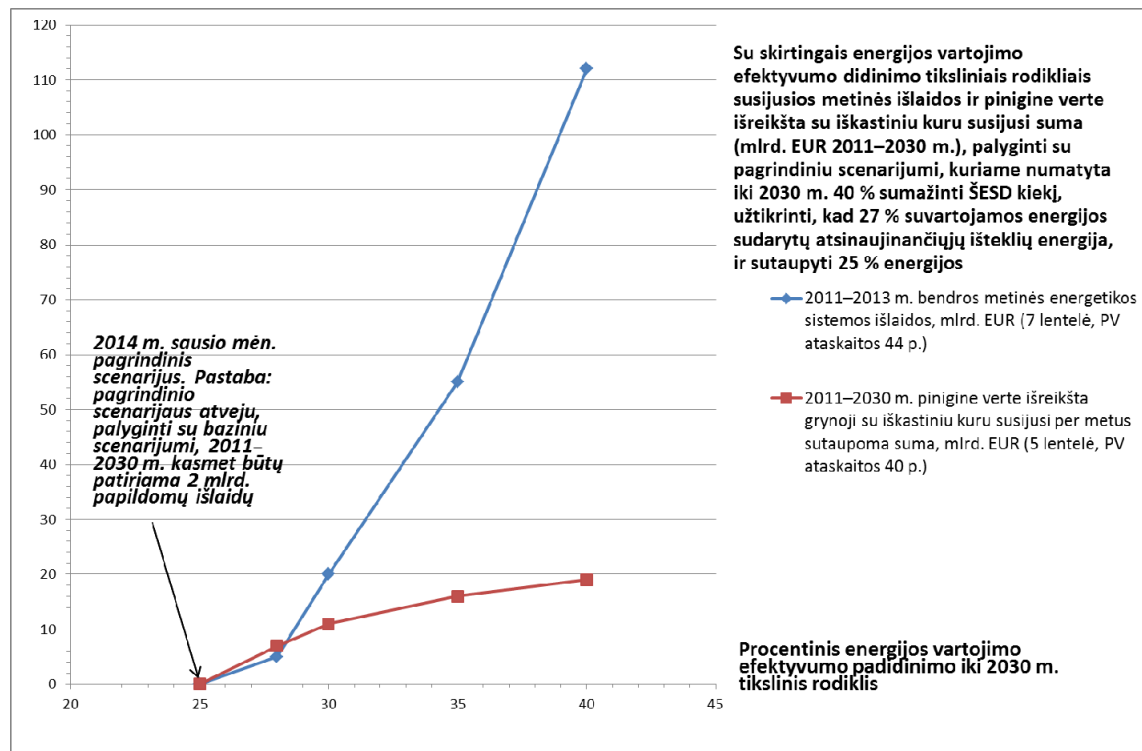
Europos Parlamento pasiūlytas siekis sutaupyti 40 % energijos duotų naudos mažinant energetinę priklausomybę – visų pirma, būtų sumažintas dujų importas. Tačiau už šią su energetiniu saugumu susijusią naudą tektų sumokėti – bendros energetikos sistemos išlaidos smarkiai padidėtų nuo 2 069 mlrd. EUR iki 2 181 mlrd. EUR per metus, t. y. apie 112 mlrd. EUR per metus 2011–2030 m.

Komisija įvertino įvairius skirtingo užmojo tikslus sutaupyti nuo 25 % iki 40 % energijos. Šios analizės rezultatai parodė, kad siekiant platesnio užmojo energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslų būtų gaunama daugiau naudos ir kad, kaskart papildomai sutaupant 1 % energijos, dujų importas mažėtų 2,6 %. Tai turi tiesioginės įtakos ES tiekimo saugumo didėjimui, tačiau nuo 35 % energijos sutaupymo ribos dujų importo mažėjimo dėl papildomai sutaupytos energijos rodiklis smarkiai mažėja.

Apskritai iš 1 lentelės ir toliau pateiktos 2 diagramos matyti, kad siekiant platesnio užmojo energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslo būtų gaunama daugiau naudos, visų pirma iškastinio kuro importo srityje. Kalbant apie papildomą naudą, galima paminėti tai, kad sumažėtų išmetamas ŠESD kiekis, oro, vandens ir dirvožemio tarša, triukšmo lygis, būtų sunaudojama mažiau išteklių energijai išgauti, transformuoti, transportuoti ir naudoti, taip pat būtų gauta papildomos su žmonių sveikata ir ekosistemų būkle susijusios naudos. Be to, gali būti, kad padidėtų užimtumo lygis. Tačiau, kad pavyktų 40 % sumažinti ŠESD kiekį, būtų būtinos ir papildomos išlaidos. Pavyzdžiui, siekiant padidinti energijos vartojimo efektyvumą 28 %, bendros energetikos sistemos išlaidos 2011–2030 m. padidėtų nuo 2 069 mlrd. EUR per metus (išlaidos siekiant sutaupyti 25 % energijos) iki maždaug 2 074 mlrd. EUR, t. y. apie 5 mlrd. EUR arba 0,24 % per metus. 2 diagramoje matyti, kad su energijos vartojimo efektyvumo didinimu susijusios išlaidos didėja sparčiau nei sutaupoma iškastinio kuro importo išlaidų suma.

³⁹ Apskaičiuota, kad per artimiausius dešimt metų į gamybos ir transportavimo sistemas reikės investuoti apie 1 trilijoną EUR, o į perdavimo ir paskirstymo sistemas – 600 mlrd. EUR.

2 diagrama. Papildomos vidutinės metinės energetikos sistemos išlaidos ir sutaupoma su iškastiniu kuru susijusi suma, palyginti su pagrindiniu scenarijumi, kuriame numatyti 40 % ŠESD sumažinimo, 27 % atsinaujinančiųjų išteklių energijos dalies ir 25 % energijos sutaupymo tiksliniai rodikliai.

Pastaba. Su skirtingais energijos sutaupymo iki 2030 m. tiksliniais rodikliais susijusios pagrindinės išlaidos ir nauda apibendrinamos pirmiau pateiktoje 1 lentelėje.

Svarbu atsižvelgti ir į poveikio pasiskirstymą. Papildomomis energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėmis iš esmės būtų siekiama spręsti su pastatais ir gaminiais susijusias energijos vartojimo efektyvumo problemas, todėl šios priemonės būtų daugiausia skirtos sektoriams, kuriems netaikoma ATLPs. Dėl statybų sektoriaus, kuriame sukuriama apie 10 % ES BVP, pasakytina, kad pastatų energinio naudingumo didinimas yra perspektyviausias būdas vėl paskatinti ekonomikos augimą po jos nuosmukio.

4. ENERGIJOS VARTOJIMO EFEKTYVUMO DIDINIMO VEIKSMŲ FINANSAVIMAS IR KELIAS 2030 M. LINK

Šioje apžvalgoje nurodyti galimi energijos vartojimo efektyvumo didinimo veiksmai gali būti finansuojami su sąlyga, kad yra nustatyta veiksminga finansavimo sistema, kurią taikant padengiamos didelės pradinės išlaidos.

Teikiant Sąjungos lėšas turėtų būti pritraukiamas privatus finansavimas

Iki 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėms įgyvendinti būtų galima gauti daug Sąjungos lėšų pagal dabartinę daugiametę finansinę programą. Šių lėšų panaudojimo klausimas jau yra pagrindinė diskusijų su valstybėmis narėmis, kurių tikslas – pasiekti bendrą sutarimą dėl 2030 m. strategijos ir užtikrinti teisingą bei nešališką pastangų pasidalijimą, tema.

Iki 2020 m. protingai padarytos investicijos padėtų užtikrinti, kad reikiamas energijos kiekis būtų sutaupomas ir po 2020 m. Daugiausia energijos galima sutaupyti pastatų sektoriuje – 40 % ES suvartojamos energijos sudaro pastatuose suvartojama energija, beveik 90 % ES pastatų grindų ploto priklauso privatiems savininkams, ir daugiau kaip 40 % gyvenamųjų pastatų yra pastatyti anksčiau nei 1960 m. Tai rodo, kad būtinos didelės privataus finansavimo sumos. Todėl labai svarbu sukurti energijos vartojimo efektyvumo didinimo rinką ir teikiant viešąsias lėšas pritraukti privataus kapitalo.

Pavyzdžiui, ES instituciniai investuotojai (besilaikantys atsakingo investavimo principų) šiuo metu administruoja apie 12 trilijonų EUR lėšų – apskaičiuota, kad 2012 m. jų į privatų nekilnojamąjį turtą investuota suma viršijo 1,5 trilijono EUR. Reikia užtikrinti galimybę pasinaudoti šiais ištekliais, išmintingai naudojant viešąsias lėšas ir sukūrus ilgalaikę, skaidrią ir stabilią reguliavimo sistemą. Poveikio vertinimo ataskaitoje nustatyta, kad norint įgyvendinti 2030 m. strategiją kasmet reikės papildomų 38 mlrd. EUR investicijų. Atsižvelgdama į šias aplinkybes, Komisija mano, kad valstybės narės turėtų perėjimui prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos remti skirti didelę sanglaudos politikai numatytų ir (arba) nacionalinių lėšų dalį, kad teikiant šias lėšas būtų pritraukta privataus kapitalo. 2014–2020 m. ES biudžete numatyta daug daugiau energijos vartojimo efektyvumui didinti skirtų lėšų. Investicijoms į mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomiką 2014–2020 m. iš Europos struktūrinių ir investicijų fondų bus galima gauti mažiausiai 38 mlrd. EUR – prie šios sumos dar prisidės bendro nacionalinio ir regioninio finansavimo dalis ir pritrauktas privatus kapitalas.

Be to, į inovacijas energijos vartojimo efektyvumo didinimo srityje bus papildomai investuota ir paramos, teikiamos pagal programą „Horizontas 2020“ ir iš ESI fondų, lėšų. 2014–2020 m. numatyta apie 2 000 mln. EUR suma, skirta visų pirma programoje „Horizontas 2020“ numatytam su energijos vartojimo efektyvumu susijusiam visuomenės uždaviniui „Saugi, švari ir efektyviai naudojama energija“, taip pat viešojo ir privačiojo sektorių partnerystėms „Efektyviai energiją naudojančios pastatai“, „Ateities gamyklos“ ir „Tvari procesų pramonė efektyviai naudojant išteklius ir energiją (SPIRE)“.

Pastaraisiais metais ES kuria bandomąsias naujoviškų finansavimo priemonių sistemas, tokias kaip Europos efektyvaus energijos vartojimo fondas (angl. EEF F), Pasaulinis energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiosios energijos fondas (angl. GEEREF) ir programoje LIFE numatyta Energijos vartojimo efektyvumo privataus finansavimo priemonė (angl. PF4EE), kuriomis galima naudotis tiesiogiai arba kuriomis remiantis gali būti sukurtos analogiškos sistemos valstybėse narėse. Be to, atsižvelgiant į pirmuosius sėkmingos 2007–2013 m. patirties, pavyzdžiui, priemonės JESSICA⁴⁰ taikymo, pavyzdžius, primygtinai raginama naudoti 2014–2020 m. ESI fondų finansines priemones, tokias kaip renovacijos paskola. Tokios priemonės suteiks valstybėms narėms geresnes galimybes užtikrinti didelį ESI lėšų svėrto poveikį. Vis daugėja įrodymų, kad viešųjų lėšų kaip paskatos privačiam kapitalui pritraukti naudojimas duoda didelės naudos: ekonomiškai efektyviau panaudojami negausūs viešieji ištekliai, užtikrinamas svarbus svėrto poveikis pritraukiant privačiojo sektoriaus investicijas, viešojo parama geriau priderinama prie verslo investicijų ciklo,

⁴⁰ Bendra Europos parama tvarioms investicijoms į miestų teritorijas (JESSICA).

užtikrinamas finansų sektoriaus dalyvavimas, didesnis skaidrumas ir mažesnė administracinė našta.

Reikia kovoti su investicijų finansavimo pasiūlą ir paklausą varžančiais veiksniais

Dėl paklausos pasakytina, kad būtina geriau informuoti energijos vartotojus apie visą energijos vartojimo efektyvumo naudą, kuri apima ne vien investicijų atsipirkimą ir sutaupytas kilovatvalandes, bet ir, pavyzdžiui, pagerėjusią jų gyvenimo kokybę ar padidėjusį jų įmonių konkurencingumą. Paklausą galima paskatinti veiksmingiau įgyvendinant esamą reguliavimo sistemą, padedant rengti ir pristatyti pagrįstus keičiamo masto investicijų projektus ir keičiantis žiniomis ir patirtimi.

Galimybės gauti finansavimą gali būti padidintos panaudojant viešąsias lėšas esamoms prie poreikių pritaikytoms finansavimo sistemoms, pagal kurias siūlomi patrauklūs, lengvai prieinami (netoli rinkos siūlomi) ir paprasti finansavimo produktai, tokie kaip įvairių rūšių vartotojams skirtos lengvatinės paskolos, susisteminti ir kopijuoti.

Be to, kad būtų galima paskatinti energijos vartotojus domėtis energijos vartojimo efektyvumo didinimo finansavimu, reikia atlikti labiau į finansus orientuotų socialinių ekonominių tyrimų siekiant geriau suprasti, kaip vartotojai, įskaitant nuomininkus ir mažas pajamas gaunančius namų ūkius, priima sprendimus dėl energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių. Ypatingą dėmesį reikėtų skirti besiformuojančiai energetikos paslaugų (įskaitant sutartis dėl energijos vartojimo efektyvumo ir energetikos paslaugų sutartis) rinkai. Su reagavimu į paklausą susijusių verslo modelių nulemta naujų paslaugų (pvz., energijos taupymo) pasiūla neabejotinai turės įtakos investicijų ir finansavimo paklausai.

Siekiant paskatinti investicijų į energijos vartojimo efektyvumą pasiūlą, reikia stengtis pateikti investuotojams ir finansuotojams aiškius ekonominius argumentus. Siekiant sukurti antrinę su energijos vartojimo efektyvumu susijusių finansinių produktų rinką ir užtikrinti galimybę pasinaudoti investicijų į energijos vartojimo efektyvumą refinansavimu naudojantis kapitalo rinkos produktais ir struktūromis, būtina užtikrinti skaidrumą ir galimybę keisti mastą, taip pat nustatyti standartus.

Todėl siekiant suintensyvinti investicijų finansavimo pasiūlą ir paklausą reikia:

- nustatyti, išmatuoti, apskaityti ir įvertinti visą investicijų į energijos vartojimo efektyvumą naudą remiantis patikimais duomenimis ir įrodymais, kuriuos galėtų naudoti asmenys, priimanys sprendimus dėl privačių ir verslo investicijų, ir finansų sektoriaus atstovai, visų pirma naudojant energinio naudingumo sertifikatus pastatų sektoriuje;
- nustatyti standartus, susijusius su kiekviena investavimo į energijos vartojimo efektyvumą proceso sudedamąja dalimi, įskaitant teises sutartis, išipareigojimo, viešųjų pirkimų, teismo sprendimo, matavimo, tikrinimo, ataskaitų teikimo procedūras, energinį naudingumą (sutartis ir sertifikatai) ir draudimą;
- suteikti vartotojams energijos vartojimo kontrolės priemones ir paslaugas, kuriomis naudodamiesi jie galėtų palyginti investicijų į energijos vartojimo efektyvumą išlaidas (kapitalo išlaidas) su energijos vartojimo išlaidomis (veiklos išlaidomis);
- tikslingai naudoti ES (visų pirma ESI fondų) lėšas taikant viešojo ir privačiojo finansavimo priemones, kad būtų padidintos investicijos ir, taikant proporcingo rizikos

pasidalijimo principą, padėta pritraukti daugiau privačiojo sektoriaus lėšų; be to, investicijoms į energijos vartojimo efektyvumą galėtų būti skirtos iš prekybos apyvartiniais taršos leidimais gautos pajamos;

- valstybėms narėms atsisakyti tradicinio finansavimo dotacijomis ir bandyti nustatyti darbo modelius, kurie labiausiai atitiktų investicijų į jų turimų pastatų atnaujinimą siekiant padidinti pastatų energinį naudingumą poreikius (nustatytus jų nacionalinėse pastatų atnaujinimo strategijose);
- užtikrinti aktyvesnį finansų sektoriaus atstovų, viešojo sektoriaus sprendimų priėmėjų ir kitų susijusių specialistų bendravimą, kad jie galėtų susisteminti ir pristatyti veiksmingiausius finansavimo mechanizmus ir investavimo schemas, pritaikytus prie vietos lygmens ar konkrečių rinkos segmentų ir galimus kopijuoti visoje ES.

Komisijos vaidmuo

Komisija stiprins bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis, viešojo sektoriaus sprendimų priėmėjais, investuotojais ir finansų įstaigomis, įskaitant Europos investicijų banką (EIB), kad geriau sužinotų apie esamus energijos vartojimo efektyvumui didinti skirtą finansavimo mechanizmus, išskyrus paprastą finansavimą dotacijomis, jų rezultatus ir poveikį, įskaitant su rizikos vertinimu, vertės nustatymu ir standartizacija susijusius klausimus. Be to, Komisija ir toliau bendradarbiaus su finansų įstaigomis ir valstybėmis narėmis siekdama toliau kurti ar įgyvendinti tinkamas finansines priemones ir iniciatyvas, kuriomis gerinamos energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonių likvidumo galimybės.

Ypatingas dėmesys bus skirtas bendradarbiavimui su valstybėmis narėmis Europos struktūrinių ir investicijų fondų lėšų panaudojimo klausimu, siekiant atsižvelgti į skirtingus poreikius, kliūtis ir galimybes visoje ES. Komisija jau paskelbė išsamias gaires dėl pastatų renovacijos finansavimo iš sanglaudos politikai skirtų lėšų – šiomis gairėmis siekiama padėti valdymo institucijoms planuoti ir atlikti investicijas į pastatus pagal veiksmų programas. Gairėse išvardyti gerosios praktikos principai ir atvejų tyrimai. Jose taip pat nagrinėjami skirtingi finansavimo mechanizmai, kuriuos institucijos gali naudoti siekdamas paskatinti dideles investicijas į energiniam naudingumui didinti skirtą pastatų renovaciją ir pritraukti daugiau privačiojo sektoriaus investicijų.

Be to, Komisija tęs glaudų bendradarbiavimą su valstybėmis narėmis ir, prireikus papildyti esamas gaires, pateiks papildomų gairių, kad padėtų įgyvendinti Energijos vartojimo efektyvumo direktyvą⁴¹, taip pat padės keistis gerąja patirtimi. Komisija taip pat toliau sieks užtikrinti tinkamą ES teisės perkėlimą į nacionalinę teisę ir jos laikymąsi, kad visose valstybėse narėse būtų sudarytos vienodos sąlygos ir kad būtų sutaupoma kuo daugiau energijos.

5. TOLESNĖ VEIKLA

Po vangios pradžios Europos energijos vartojimo efektyvumo politika jau pradeda duoti rezultatų. Europos ir valstybių narių lygmenimis pastebimas vis didesnis įsibėgėjimas siekiant nustatyto tikslo iki 2020 m. sutaupyti 20 % energijos. Visiškai įgyvendinus jau priimtus teisės

⁴¹ Komunikatas „Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos įgyvendinimas. Komisijos gairės“ (COM(2013) 762).

aktus ir stebint jų įgyvendinimą, ES būtų pajėgi pasiekti šį tikslą ir 2010–2020 m. suvartoti 170 Mtne mažiau energijos.

Naujausi įvykiai, visų pirma Ukrainos krizė, dar kartą aiškiai parodo ES pažeidžiamumą energetinio saugumo, ypač dujų importo, srityje. Naujausioje Europos energetinio saugumo strategijoje pabrėžiamas energijos vartojimo efektyvumo didinimo vaidmuo siekiant padidinti Sąjungos tiekimo saugumą – kaskart papildomai sutaupant 1 % energijos, dujų importas mažėtų 2,6 %.

Todėl Komisija mano, kad tikslinga išlaikyti dabartinį įsibėgėjimą energijos taupymo srityje ir siūlo plataus užmojo energijos vartojimo efektyvumo padidinimo 30 % tikslinį rodiklį. Siekiant šio tikslinio rodiklio bus gauta daug papildomos naudos, o papildomos išlaidos bus pakankamai proporcingos, atsižvelgiant į padidėjusią grėsmę energetiniam saugumui, ir nebus per didelės, kad būtų galima įgyvendinti Sąjungos 2030 m. klimato ir energetikos strategiją.

Dabartinė strategija, pagrįsta orientaciniu ES lygmens tiksliniu rodikliu ir privalomų ES priemonių bei nacionalinių veiksmų deriniu, pasirodė esanti veiksminga skatinant didelę valstybių pažangą. Todėl šį metodą reikėtų taikyti ir toliau iki 2030 m., o energijos vartojimo efektyvumo didinimas turėtų tapti neatskiriama komunikate dėl 2030 m. strategijos pasiūlytos valdymo sistemos dalimi, kad būtų racionalizuoti dabartiniai stebėsenos ir ataskaitų teikimo reikalavimai. Todėl energijos vartojimo efektyvumo politika turėtų būti pagrindinė valstybių narių nacionalinių konkurencingos, saugios ir tvarios energetikos planų sudedamoji dalis, kad būtų užtikrinta didesnė nacionalinių ir regioninių klimato ir energetikos politikos kryptių ir priemonių darna.

Remdamasi gautais nacionaliniais planais ir ES mastu energetikos ir klimato srityje atliktomis savo analizėmis, Komisija stebės nacionalinių planų įgyvendinimą ir, remdamasi atitinkamais pagrindiniais su energija susijusiais rodikliais, vertins perspektyvą pasiekti nacionalinius ir (arba) ES klimato ir energetikos srities tikslinius rodiklius (įskaitant energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslinį rodiklį), ES energetinės priklausomybės perspektyvas ir vidaus energetikos rinkos veikimo veiksmingumą. Tai atlikdama Komisija aiškinsis, ar pažangai, daromai siekiant energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslinio rodiklio, išreikšti ir stebėti nereikėtų naudoti papildomų rodiklių, kuriais geriau atsižvelgiama į pagrindinius **BVP ir gyventojų skaičiaus augimo pokyčius ir prognozes**, pavyzdžiui, energijos intensyvumo rodiklio. Be to, Komisija **2017 m. apžvelgs energijos vartojimo efektyvumo srityje padarytą pažangą, atsižvelgdama į šiuos elementus**. Galiausiai valdymo procese bus numatyta sistema, pagal kurią turės būti įvertintas su 2030 m. klimato ir energetikos srities tikslais susijusių nacionalinių ir ES politikos priemonių veiksmingumas.

Komisija taip pat toliau stengsis užtikrinti dar pažangesnį energetinį ir ekonominį modeliavimą, naudojamą su energijos vartojimo efektyvumo didinimo priemonėmis susijusioms išlaidoms ir naudai įvertinti.

Komisija toliau rems valstybių narių pastangas sutaupyti pasiūlytą energijos kiekį, taikydama Europos lygmens politikos priemones. Šiuo atžvilgiu bus atliekami šie veiksmai:

- atlikus būsimą Energijos vartojimo efektyvumo ženklavimo direktyvos ir tam tikrų Ekologinio projektavimo direktyvos aspektų vertinimą ir peržiūrą, kurių terminas – 2014 m. pabaiga, bus galima atnaujinti su gaminiais susijusią politikos sistemą;

- bus toliau kuriamos finansinės priemonės ir teikiama projektų rengimo pagalba siekiant pritraukti privačiojo sektoriaus investicijas į didelio energinio efektyvumo įrangą ir technologijas;
- 2017 m. atlikus Energijos vartojimo efektyvumo ir Pastatų energinio naudingumo direktyvų, Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos 7 straipsnio ir būsimų nacionalinių energijos vartojimo efektyvumo veiksmų planų vertinimą ir peržiūrą, bus galima apsvarstyti, kokių politikos elementų reikėtų, siekiant paskatinti pastovias investicijas į energijos vartojimo efektyvumą, ypač atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu planuojama iki 2020 m. palaipsniui atsisakyti kai kurių pagrindinių Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos elementų;
- remiantis dialogu su valstybėmis narėmis ir reguliavimo institucijomis ir laikantis Energijos vartojimo efektyvumo direktyvos bei vidaus energetikos rinkos teisės aktų, Komisijos būsimame komunikate dėl mažmeninės rinkos pagrindinis dėmesys bus skiriamas siekiui sukurti rinką, kurioje teikiant dinamišką kainodara pagrįstas naujoviškas paslaugas būtų užtikrinta, kad rinkoje būtų siūlomi produktai, kuriais skatinamas efektyvus energijos vartojimas;
- bus sukurtas apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemos rinkos stabilumo rezervas, kuris padės paskatinti didinti energijos vartojimo efektyvumą pramonės sektoriuje ir užtikrinti, kad būtų išnaudota energijos vartojimo efektyvumo ir klimato politikos priemonių sinergija;
- bus laipsniškai įgyvendinama 2011 m. baltojoje knygoje dėl transporto⁴² pasiūlyta programa;
- bus naudojamos mokslinių tyrimų ir inovacijų programa „Horizontas 2020“ ir glaudžiai bendradarbiaujama su valstybėmis narėmis siekiant užtikrinti, kad būtų kuriami įperkami, naujoviški didelio energinio efektyvumo gaminiai ir nauji tokių gaminių kūrimo verslo modeliai.

6. IŠVADOS

Šiuo metu prognozuojama, kad dabartinis 2020 m. energijos vartojimo efektyvumo didinimo tikslinis rodiklis bus pasiektas. Komisija neketina siūlyti naujų priemonių, tačiau ragina valstybes nares sustiprinti šiuo metu dedamas pastangas, kad bendromis jėgomis būtų pasiektas 2020 m. tikslinis rodiklis. Komisija prisidės prie šių pastangų pateikdama tinkamų gairių ir skleisdama informaciją apie gerąją patirtį, kad būtų užtikrintas visapusiškas pasinaudojimas turimomis Sąjungos lėšomis.

Komisijos komunikate dėl 2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos nustatyta, kad viena iš strategijos kuo ekonomiškiau pasiekti išmetamo ŠESD kiekio sumažinimo 40 % tikslinį rodiklį sudedamųjų dalių yra tikslas sutaupyti 25 % energijos. Tačiau atsižvelgdama į padidėjusią ES energetinio saugumo stiprinimo ir Sąjungos priklausomybės nuo importo mažinimo svarbą, Komisija mano, kad tikslinga pasiūlyti didesnę – 30 % tikslinį rodiklį. Dėl to 2030 m. strategijos išlaidos padidėtų 20 mlrd. EUR per metus, bet, nepaisant to, būtų gauta apčiuopiamos ekonominės ir su energetiniu saugumu susijusios naudos.

⁴²

COM(2011) 144 galutinis.